

Oudhollandse liedjes en spelletjes

Spelen hoort bij kinderen, en is van alle tijden. Maar hoe en waarmee gespeeld wordt, verandert door de eeuwen heen. Welke spelletjes doen de leerlingen graag op het schoolplein? En hebben ze een favoriet liedje dat ze met de klas zingen? Hoe was dat vroeger, wat voor spelletjes en liedjes werden er toen veel gespeeld en gezongen?

TIJDSDUUR

Vier activiteiten van elk 15 à 20 minuten.

BENODIGDHEDEN

- Digibord of scherm met geluid
- Eventueel muziekinstrumenten
- Materialen om de Oudhollandse spelletjes mee te spelen, bijv. jute en blikken

VOORBEREIDING

Zet het digibord klaar met liedjes en het schilderij van Pieter Bruegel. Huur eventueel Oudhollandse spelletjes om te spelen.

LESDOEL

De leerlingen maken kennis met liedjes en spelletjes uit grootmoeders tijd. De leerlingen kijken naar een kunstwerk en leren dingen te herkennen en benoemen.

KERNDOEL AANSLUITING

54: De leerlingen leren beelden, muziek, taal, spel en beweging te gebruiken, om er gevoelens en ervaringen mee uit te drukken en om er mee te communiceren.

56: De leerlingen verwerven enige kennis over en krijgen waardering voor aspecten van cultureel erfgoed.

TIP

Een nostalgische dag voor de hele school?

Oudhollandse spelletjes huren kan in Polsbroek.

spelverhuur.nl/product-tag/oud-hollandse-spelletjes

COLOFON | Deze lesbrief is onderdeel van de doorlopende leerlijn erfgoededucatie Krimpenerwaard, uitgegeven door What the K*nt namens de werkgroep Cultuureducatie met Kwaliteit Midden-Holland. Bekostigd door Fonds voor Cultuurparticipatie. | **TEKST EN REDACTIE** Iris Brandts (Erfgoedhuis Zuid-Holland), Mirjam Borghaeff (Cultuur+Educatie), Marit Benes (Komvoor) | **VORMGEVING** studioBoven grafisch ontwerp | **AFBEELDINGEN** Kinderspelen van Pieter Bruegel, Kunsthistorisches Museum Wien.

ACTIVITEIT 1

Oudhollandse liedjes

Kringactiviteit

Reis samen met jouw leerlingen terug in de tijd. Vraag aan de leerlingen of ze misschien een opa, oma en/ of overgrootouders hebben. Misschien kunnen een paar kinderen heel kort iets over hen vertellen. Hoe heten ze? En weten ze misschien ook hoe oud zij zijn?

Vertel dat jullie drie liedjes gaan luisteren die hun oma's, opa's en overgrootouders vroeger ook al zongen. Deze liedjes zijn dus al heel oud! Maar misschien kennen zij deze liedjes ook al. Veel liedjes zingen we nu namelijk nog steeds.

Kies drie (of meer) Oudhollandse liedjes uit om te laten horen aan de leerlingen. Je kunt ervoor kiezen om de liedjes echt aan te leren wanneer leerlingen deze nog

niet kennen en ze vervolgens samen te zingen. Ook kun je samen met de leerlingen goed luisteren naar de tekst. Waaraan kan je horen dat het oude liedjes zijn? Zitten er woorden tussen die ze niet kennen?

Suggesties Oudhollandse liedjes:

- [Zo gaat de molen](#)
- [Twee emmertjes water halen](#)
- [Boer wat zeg je van mijn kippen](#)
- [Er zaten zeven kikkertjes](#)
- [Schaapje, schapje, heb je witte wol](#)
- [Hoedje van papier](#)
- [In de maneschijn](#)

ACTIVITEIT 2

Op de maat van de muziek

Kringactiviteit

In de eerste activiteit hebben de leerlingen drie liedjes geleerd. Laat de melodie van één van de liedjes horen door bijvoorbeeld op een trom te slaan, te klappen met je handen of door het liedje te neuriën. Horen de leerlingen welk liedje hierbij hoort? Laat hen dan hun vinger opsteken. Herhaal dit met de overige twee liedjes.

Ga vervolgens oefenen met verschillende ritmes van de liedjes, door samen het ritme te klappen tijdens het zingen. Hiervoor kun je ook verschillende muziekinstrumenten gebruiken. Hier kun je ook mee spelen, door bijvoorbeeld hard of zacht te klappen en te zingen. Of door heel snel of juist heel langzaam te klappen en te zingen.

ACTIVITEIT 3

Oudhollandse spelletjes

Kringactiviteit

Bekijk samen met de leerlingen het [schilderij van Pieter Bruegel](#). Door in te zoomen op de plaat kun je meer details laten zien. Vertel de leerlingen dat dit een schilderij is. Weten de leerlingen wat een schilderij is? Op het schilderij staan heel veel Oudhollandse spelletjes. Dit zijn spelletjes die ze vroeger speelden, in de tijd dat hun opa's en oma's en overgrootouders jong waren.

Vraag aan de leerlingen of zij spelletjes zien die zij herkennen. Door telkens in te zoomen op een deel van het schilderij, kun je samen heel veel spelletjes ontdekken. Onderaan de Wikipedia-pagina vind je de lijst met alle afgebeelde spellen.

Vraag aan de leerlingen welke spelletjes hun leuk lijken. Misschien kan je een aantal van deze spelletjes met hen spelen. Gebruik hierbij dan zoveel mogelijk originele materialen. Neem bijvoorbeeld blikken in plaats van plastic bij het lopen op klossen, of jute zakken in plaats van kunststof zakken bij het zaklopen.

TIP

Spelletjes spelen

Dit deel van deze les kan ook goed in het speel of gymlokaal van de school gedaan worden, of bij mooi weer op het schoolplein of in het gras.

ACTIVITEIT 4

Spelen in het verleden

Gym- of buitenspeelactiviteit

Vertel de leerlingen dat ze tijdens de vorige activiteit naar een schilderij hebben gekeken met allemaal Oudhollandse spelletjes. Bij deze activiteit gaan ze ook één of meerdere Oudhollandse spelletjes spelen. Kies één of meerdere Oudhollandse spelletjes uit.

Gebruik hiervoor eventueel de voorbeelden die hieronder staan. Leg per keer eerst goed de spelregels uit. Waaraan kunnen de leerlingen herkennen dat deze spelletjes al heel oud zijn? En kennen ze misschien al een paar van deze spelletjes?

1 Blindeman

De kinderen staan in een kring. Met de hulp van een aftelrijmpje wordt bepaald wie de blindeman is. De blindeman wordt geblinddoekt, in het midden van de kring geplaatst en ongeveer driemaal rondgedraaid. Daarna moet hij tastend rond lopen tot hij een van de kinderen van de kring raakt. Op de tast moet hij dan raden wie hij gevonden heeft.

2 Joepie-joepie

*Joepie, Joepie is gekomen,
heeft m'n meisje/jongetje weggehaald.
maar ik zal er niet om treuren,
gauw een ander weer gehaald.
tralala, tralala, tralala ...*

Dit spelletje heeft meerdere varianten. Eén variant gaat als volgt: een groep kinderen staat in een cirkel opgesteld met de gezichten naar binnen. Een van de kinderen danst (huppelt) in de cirkel. Als het bovenstaande lied voor de tweede maal wordt gezongen, neemt hij een van de kinderen bij de hand en gezamenlijk huppelen ze nog een rondje. Daarna gaat het eerste kind op de plaats van het tweede staan. Die mag vervolgens na twee keer het liedje zingen weer een danspartner uitzoeken. Dit herhaalt zich enige keren.

3 Overlôpertje

Op het schoolplein worden twee evenwijdige strepen getrokken (zo ver mogelijk uit elkaar). Achter die strepen zijn de spelers „vrij”. De „tikker” staat tussen die beide vrij-stroken in. De vrijplaatsen verliezen hun kracht als er

niet een vooraf afgesproken minimum aantal spelers op aanwezig is. Ook verliezen ze hun beschermende werking op het moment dat alle niet aangetikte spelers op één vrijplaats bijeen zijn. Winnaar is de speler die de meeste keren is overgestoken zonder getikt te worden.

4 Raai

Spel waarbij een aantal te raden is. Men doet een groot aantal knikkers, kralen of iets dergelijks in een grote glazen pot. Iedereen mag naar het juiste aantal raden. De inlegger die het dichtst bij het juiste aantal kwam heeft gewonnen.

5 Overdravertje (Schipper mag ik overvaren)

De spelers zingen: *Schipper mag ik over vare, ja of nee?*

Deze regel wordt net zo lang herhaald tot de tikker (de schipper) ja knikt. Dan zingen de spelers:

*Schipper mag ik over vare, ja of nee?
moet ik dan nog geld betale, ja of nee?*

Ook deze regels worden herhaald tot de schipper antwoord geeft. Schudt hij nee (geen geld betalen) dan rennen de spelers op een door hen gunstig geacht moment over. Schudt de schipper echter ja dan zingen de spelers een lang gerekte „hoe?”

De schipper geeft dan het voorbeeld. (Hand voor de ogen; rechter hand op linker schoen-neus; hinkelen; gehurkt lopen; kikkeren, enz.). Iedereen, ook de schipper moet zich dan zo voortbewegen.